

Івана Франка, 2013. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/22770/1/19-82-86.pdf>.

4. Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К. : Вища школа, 1985. – 360 с.

5. Головин Б. Н., Кобрин Р. Ю. Лингвистические основы учения о терминах / Б. Н. Головин, Р. Ю. Кобрин. – М. : Высш. шк., 1987. – 105 с.

6. Лоскутова Н. М. Кінематографічна термінологія : структура та семантика (на матеріалі французької та української мов) : дисс. ... канд. філол. наук. : спец. 10.02.17 «Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство» . Н. М. Лоскутова ; Одеса. міжн. гуман. ун-т. – Одеса, 2016. – 339 с.

7. Квитко И. С. Термин в научном документе [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://padaread.com/?book=30514&pg=1>.

8. Прохорова В. Н. Русская терминология (Лексико-семантическое образование) / В. Н. Прохорова. – М. : Филологический факультет МГУ имени М. В. Ломоносова, 1996. – 125с.

9. Сініцина В. В. Структурно-семантичний аналіз похідних іменників-термінів галузі енергозберігаючих технологій в англійській мові [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v10/v10-1/46.pdf>.

10. Суперанская А. В. Общая терминология. Вопросы теории / А. В. Суперанская, Н. В. Подольская, Н. В. Васильева. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2012. – 248 с.

*Джеріх Олена
Вінниця*

СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЄСЛІВ ЗІ ЗНАЧЕННЯМ ПЕРЕМИЩЕННЯ ДОНИЗУ У ВОДНОМУ ПРОСТОРІ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ У ЗІСТАВНОМУ АСПЕКТІ

Кожна мова по-своєму членує позамовну дійсність та відображає реальні зв'язки, що існують між різноманітними предметами та явищами дійсності [1, с. 103]. Різне відображення дійсності у межах різних мов можна простежити на прикладі вживання дієслів переміщення донизу у водному просторі.

Об'єктом дослідження в пропонованій роботі є дієслова переміщення донизу у водному середовищі в англійській та німецькій мовах.

Предметом наукового аналізу виступають семантичні особливості зазначених дієслів.

Мета дослідження полягає у виявленні спільних та відмінних рис дієслів переміщення донизу у водному середовищі в англійській та німецькій мовах. Матеріалом послуговували 59 дієслів, вилучених методом суцільної вибірки з тлумачних та двомовних словників англійської та німецької мов.

При розгляді дієслів переміщення у воді важливу роль відіграє ознака 'ступінь активності руху', відповідно до чого можна виділити активне та пасивне переміщення вниз. Аналіз матеріалу дозволив виділити дві лексико-семантичні підгрупи, до яких увійшли лексеми, що містять інтегральні семи «переміщення у водному просторі» та «переміщення у вертикальній площині донизу», а також диференційні компоненти «активне переміщення донизу» та «пасивне переміщення донизу».

1. До лексико-семантичної підгрупи пасивного переміщення донизу (див. табл. 1), яка включає 35 лексем (англ. – 19 одиниць, нім. – 16), можна віднести такі дієслова, як англ. *to sink* 'занурюватися під поверхню води та йти на дно', *to drown* 'занурюючись у воду, опускатися на дно під дією сили ваги; потопати', *ertrinken* 'позбутися життя через занурення у воду', *versinken* 'занурюватися під поверхню води та поступово зникати'.

Лексеми *to sink* у *to drown* відносяться до зони пасивного занурення у воду, але в їх семантичній структурі є значні відмінності. Перший використовується у тому випадку, якщо до дна йде корабель або інше судно у результаті пошкодження, зіткнення або втрати контролю над судном. Якщо під воду мимовільно занурюється жива істота, то дане дієслово застосувати не можна. Замість нього використовується лексема *to drown*. Різницю можна простежити на прикладі:

Six men *drowned* when the yacht *sank* off the Cornish coast in the heavy sea. – У штормовому морі *утонуло* 6 людей, коли *яхта пішла на дно* біля узбережжя Корнуолла.

Дієслова англ. *to drown* 'тонути' та нім. *ertrinken* 'тонути' використовується у сполученні з іменниками, що позначають живі істоти. Наприклад,

'But for the life jacket, he would have *drowned*.' — 'Якби не його рятувальний жилет, він би *затонув*'.

Das Mädchen *ging* sofort *unter* und *ertrank*. – Дівчина *пішла на дно* та *втонула*.

З іменниками, які означають неживі істоти, такі як транспортні засоби та різноманітні предмети, застосовуються дієслова англ. *to sink* та нім. *senken*, а також його похідні *niedersinken*, *herabsinken*, які утворилися за допомогою додавання префіксів *nieder-*, *herab-*, які вказують на пересування донизу.

В німецькій мові, на відміну від англійської, можна простежити різноманітність стилів, до яких належать лексеми зі значенням пасивного переміщення вниз. Такі дієслова, як нім. *absacken*, *wegsacken* відносяться до розмовного стилю, нім. *absaufen* – до фамільярно-розмовного, нім. *herabsinken*, *hinabsinken* – до високомовного стилю.

2. До підгрупи активного переміщення вниз у водному просторі (див. табл. 1) увійшли 24 дієслова (англ. – 8 одиниць, нім. – 16 одиниць). Активне переміщення характеризується самостійним, направленим переміщенням суб'єкта, яке виконується завдяки зусиллям волі, без участі зовнішнього середовища, тобто тіло, що пересувається, самостійно прокладає свою траєкторію руху. Семантична ознака 'активне переміщення вниз у воді' реалізується в значеннях таких дієслів, як англ. *to dive* 'стрибнути у воду головою вперед з протягнутися перед собою руками', нім. *tauchen* 'занурюватися у воду та плавати там так, щоб все тіло, особливо разом з головою, виявляється під водою', *eintauchen* 'занурюватися у рідину', *hechten* 'стрибнути у воду, зігнувшись, шукою'.

В англійській мові, на відміну від німецької, наявні дієслова з дуже вузьким денотативним значенням, які передають специфічний спосіб переміщення, наприклад:

- *to belly-flop* 'невдало пірнути у воду, коли людина, що пірнає, дзвінко вдаряється животом у поверхню води';
- *to jackknife* 'стрибати у воду у зігнутому стані';
- *to swan dive* 'пірнати ластівкою, головою вперед';
- *to do a half gainer* 'стоячи на вищці, лицем вперед, зробити полу сальто, а потім пірнути';
- *to flip* 'пірнути у воду, зробивши сальто у повітрі'.

Суб'єктом дієслів нім. *tauchen* та *eintauchen*, як в англійській мові дієслова *to dive* може виступати підводний човен, незважаючи на те, що ці лексеми відносяться до дієслів активного плавання, наприклад:

Das U-Boot ist auf den Grund getaucht.

Підводний човен *опустився на дно*.

A British submarine dove too deep and imploded.

Підводний човен *занурився* надто глибоко під воду та вибухнув.

Отже, на основі семантичного аналізу дієслів пасивного переміщення у водному просторі було виявлено такі семантичні підгрупи: «пасивне переміщення у вертикальній площині зі значенням донизу» та

«активне переміщення у вертикальній площині зі значенням донизу». Продуктивність лексем, що позначають активне переміщення у воді донизу, в англійській мові виявилась вище, ніж в німецькій, оскільки в англійській мові назви різних видів стрибків у воду можна використовувати як дієслово. Кількість дієслів активного переміщення вниз в обох досліджуваних мовах більша, ніж тих що мають компонент пасивного переміщення, що пояснюється тим, що для живих істот та суден більш звичним є самостійне, активне переміщення.

Таблиця 1

**Семантична класифікація дієслів переміщення
у водному просторі зі значенням донизу**

	Англійська		Німецька	
	К-сть	Приклад	К-сть	Приклад
Активне переміщення	19 (70%)	<i>to belly-flop</i> ‘невдало пірнути у воду’	16 (50%)	<i>hinabtauchen</i> ‘пірнати’
Пасивне переміщення	8 (30%)	<i>to drown</i> ‘тонути’	16 (50%)	<i>niedersinken</i> ‘тонути, йти на дно’
Усього	27 (100%)		32 (100%)	

ЛІТЕРАТУРА:

1. Васильев Л.М. Современная лингвистическая семантика / Л.М. Васильев. – М.: Высшая школа, 1990. – 175 с.
2. Collins English Dictionary : 500,000 words [Electronic resource]. – 9th edition, Complete and Unabridged. – Collins, 2007. – Access Mode: <http://www.collins.com>.
3. Duden: Das große Wörterbuch der deutschen Sprache – duden.de/